



Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia profundissimi Doctoris de Auxilio gratiæ medicinalis Christi Salvatoris, & de prædestinatione hominum & Angelorum proponitur, ac dilucidè ostenditur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

Cap. 1. Transitus ad effectus gratiæ medicinalis Christi. Gratia Christi tantummodo ad diligendum cuiusvis præcepti impletione Deum, necessaria est.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13704

operatur, incipiens &c. Cujusmodi loca passim obvia sunt, quibus non aliter docet Deum per gratiam preparare voluntatem, nisi quia preparat seu operatur velle, sive per gratiam proprie operantem efficiendo ut velit, sive per cooperantem, ut potentius velit.

Et ista sunt quæ de gratiæ divisionibus totaque natura ejus & operandi modo, juxta

sancti Augustini & Ecclesiæ Romanæ & Catholicæ mentem, nobis dicenda occurrerunt. Cujus quidem Ecclesiæ & universalis ejus Pastori Romani Pontificis judicio ac censure, quicquid hac de re vel alia quacunque hæcenus scripsi, vel porro in posterum scripturus sum, toto corde ac sincerâ mente subijcio.

F I N I S.

CORNELII IANSENII
EPISCOPI IPRENSIS.
DE
GRATIA CHRISTI
SALVATORIS
LIBER QUINTVS.

Qui est de effectibus gratiæ Christi.

CAPVT PRIMVM.

Transitur ad effectus gratiæ medicinalis Christi. Gratia Christi tantummodo ad diligendum in cuiusvis præcepti impletione Deum necessaria est.



DIXIMVS quid sit adiutorium gratiæ Christi, quis operandi modus, quæ divisiones ejus, nunc de effectibus ejus non nihil dicendum superest, ad quæ videlicet opera bona nec-

cessarium sit, an ad omnia quarumcunque potentiarum & virtutum, an vero ad certi generis dumtaxat. Dubitatio quippe suboriri posset ex multis Augustini locis, quæ præcedenti libro de cælesti delectatione iustitiæ disputantes produximus. Nam videtur inde sequi, nullos actus delectationis esse illam veram gratiam Christi, nisi solos illos quibus trahimur ad diligendam iustitiam aut Deum, hoc est, quibus dilectio seu charitas Dei & proximi nobis, Deo donante, communicatur. Nam pleraque sancti Doctoris loca de tali delectatione intelliguntur. Quod si ita est, jam reliquarum virtutum supernaturalium actus videntur ab homine fieri posse sine gratia Dei. Neque enim opus est actuali dilectionis motu, quo referantur in Deum, ad hoc ut ab homine

A iusto elici possint; quicquid tandem de illa questione sentiendum sit, utram tunc tales actus apud deum aliquid mereantur, nec ne.

Respondetur, quisquis ex præcedentibus colligit ex Augustini mente, solam suavitatem qua fiat ut diligamus Deum esse gratiam Christi medicinalem, quam humano generi ægrotanti dedit, rectè colligit. Quod quamvis recentioribus Doctoribus valde fortasse mirum videatur, qui putabunt, vel omnium aliarum virtutum opera destrui, vel ad naturæ vires revocari, ex Augustini tamen mente dubitatione caret. Cujus principia qui penetraverit, doctrinæ ipsius, tanquam verè Christianæ, puritatem venerabitur potius, quam tanquam à tramite veritatis abstrusam averfabitur. Sed antequam, quo pacto doctrina ejus accipienda sit, ostendamus, eam revera esse hanc ipsam quam asserimus, demonstrandum est; so-

B lam videlicet charitatis inspirationem, qua fiat ut Deum verè, sincerè, & ut oportet diligamus, esse ex Augustini sententia propriè gratiam Salvatoris mundi, prout gratia propriè dicta Christi à scientia distinguitur. Nam scientia

scientia, sicut & remissio peccatorum, reuera quoque sunt dona & magna gratia, sed neutra est gratia illa quae nos facit velle & facere bonum, vel qua facit Deus ut in justificationibus ejus ambulemus, de qua proprie controversia est.

Hanc igitur gratiam esse inspirationem amoris Dei, ex diversis Augustini principijs colligi & evidenter ostendi potest.

Primo quidem, quia gratia de qua sanctus Augustinus fatagit, & de qua proprie cum Pelagianis controversia fuit, est illa qua fit ut homo qui ante fuit voluntatis male, habeat voluntatem bonam, sive qua in homine inchoat voluntas bona, ut per gratiam bonum velit, eademque voluntas bona ajuvatur, augetur & accenditur, ut divina mandata possit implere. Nam in volendo bonum & fortiter volendo, tota perfectio vitae bonae seu Christianae sita est. Inde est quippe quod secenties

117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

excedere humanas voluntates, ut sciretur quana indigerent gratiae ajuutorio, officium & effectum gratiae Christi accuratissime definit in hunc modum: *Semper est autem in nobis voluntas libera, sed non semper est bona. Aut enim a iustitia libera est quando servit peccato, & tunc est mala, aut a peccato libera est, quando servit iustitia & tunc est bona.* Gratia vero Dei semper est bona, & per hanc fit ut sit homo bona voluntatis, qui prius fuit voluntatis mala. Per hanc etiam fit, ut ipsa bona voluntas quae iam adesse coepit, augetur. Et tam magna fiat, ut possit implere divina mandata, quae voluerit, cum valde perfecteque voluerit. Et cum prope ad finem usque libri fortissime de Christi gratia disputaret, tandem officium ejus breviter concludendo tangens & repetens: *Satis, inquit, me desponsasse arbitror adversus eos, qui gratiam Dei vehementer oppugnant. quia voluntas humana non tollitur sed ex mala mutatur in bonam, et cum bona fuerit adjuvatur, ut videat ex invalida robustior fiat, accipiendo non solum velle bonum, sed etiam posse quod voluit: quod illos dehect qui inefficacibus voluntatibus volendo bonum, non possunt apud animum suum obtinere ut efficaciter bonum velint, & volendo etiam operentur.* Cum ergo perspicuum sit, verae gratiae officium circa voluntatem bonam vel dandam, vel adjuvandam, & augendam occupari, videamus nunc, nihil aliud per eam agi quam ut charitas Dei in eo feminetur & crescat. Nam inde sequitur evidenter, gratiae adjuvantis unicum officium esse, ut Deum charitate diligamus. Quod quidem vel ex eo solo manifestum est, quia constantissima doctrina S. Augustini est, bonam voluntatem, seu voluntatem & cupiditatem boni, nihil aliud esse, quam veram illam & proprie dictam Dei charitatem. Nam in eodem illo libro de Gratia & libero arbitrio paucis interjectis, post illa verba quae jam citavimus, definit hoc ipsum aperitissime: *Qui ergo vult facere Dei mandatum & non potest, iam quidem habet voluntatem bonam, sed adhuc parvam & invalidam: poterit autem cum natura, nam habuit & robustam. Quid vero sit illud auget: Quando enim martyres magna illa mandata fecerunt, magna utique voluntate, hoc est, magna CHARITATE se erunt. De qua CHARITATE ipse Dominus ait: Maiorem hoc CHARITATEM nemo habet, quam ut animam suam ponat quis pro amicis suis. Et paulo inferius de S. Petri invalida voluntate, id est, charitate subjungit: Ista est charitatem Apostolus Petrus nondum habuit, quando timore Domini non ter negavit. Timor enim non est in charitate, sicut ait Iohannes Evangelista in epistola sua, sed perfecta CHARITAS foras mittit timorem: & tamen quamvis parva & imperfecta non decrat quando dicebat Dominus: Animam meam pro te ponam. Putabat enim se posse, quod se velle sentiebat. Et qui istam etiam parvam dare coeperat CHARITATEM, nisi ille qui preparat VOLUNTATEM, & cooperando perficit quod operando incipit? Qua de re tangit & citat statim Scripturas quae de VELLE loquuntur. Quoniam, inquit, ipse ut VELIT operatur incipiens, qui VOLENTIBUS cooperatur perficiens &c. Ne ergo VELIT sine nobis operatur;*

Lib. de grat. & lib. arbit. cap. 15.

Ibid. 20.

Lib. de grat. & lib. arbit. cap. 17.

Ibid.

Ibid.

117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 4

omnem autem volumus, & sic volumus ut faciamus, hoc est, cum fortiter & efficaciter volumus, nobiscum cooperatur. Tamen sine illo vel operante **UT VELIMUS**, vel cooperante cum **VOLVIMUS**, ad bona pietatis opera nihil valeamus. De operante illo ut velimus, dictum est: Deus est enim qui operatur in vobis & **VELLE**. De cooperante illo cum iam volumus & volendo facimus: scimus, inquit, quoniam diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum. Et continuo ostendens huiusmodi tam locutiones suas quam Scripturas quæ de voluntate qua volumus bonum loquuntur, de vera charitate loqui, subiicit:

*Lib. de grat.
& lib. arbit.
cap. 17.
Rem. 8.*

Istam charitatem, id est, divino amore ardentissimam voluntatem commendans Apostolus, dicit: Quis nos separabit à Charitate Christi &c. De qua charitate Dei, cum octodecim circiter Scripturas aperitissimas allegasset, tandem digito ostendens cardinem controversiæ quæ cum Pelagianis agebatur, dum de adiutorijs ad velle & facere necessarijs vigeret disputatio:

*Lib. de grat.
& lib. arbit.
cap. 18.*

Unde est, inquit, in hominibus charitas Dei & proximi, nisi ex ipso Deo? Nam si non ex Deo, sed ex hominibus, vicervnt Pelagiani: si autem ex Deo vicervnt Pelagianos. Sedent ergo inter nos Iudex Apostolus Ioannes & dicat nobis &c.

Et quamvis ille locus unicus omnes omnium cavillationes suâ perspicuitate suffocare possit, pluribus tamen alijs locis contra Pelagianos idiplum evidentissimè tradit. Nam libro de Gratia Christi indagatur accuratè, quænam sit vera Christi gratia, & quoniam in hominibus operetur, utque adeo ut in ejus calce dicat: quod si consenserit Pelagius, ipsam quoque voluntatem & actionem; id est, ut bene velimus & bene agamus, quæ non sunt in homine nisi quando bene vult & bene agit, divinitus adjuvari, & sic adjuvari ut sine illo adiutorio nihil bene velimus & agamus; eamque esse gratiam Christi, nihil de adiutorio gratia Dei, inter nos controversiæ relinquatur. In hoc ergo libro manifestissimè ac excellentissimè pronuntiat, istam bonam voluntatem quæ datur, aut ita adjuvatur ut pariat actiones tanquam fructus bonos, nihil esse omnino præter charitatem. Nam cum sæpe contra Pelagium asseruisset, Deum in nobis per gratiam operari ut velimus & faciamus; itemque non solum adjuvare ostendendo homini, quid fieri debeat, sed etiam dilectionem inspirando, ut quod cognoverit faciat, evidentius explicans quid sit voluntas illa bona, qua volumus, & efficaciter volendo etiam operamur bonum; præmittit primum, quod quando Paulus Apostolus dixit, radicem

Hebr. et 18.

malorum omnium esse cupiditatem, admonet utique intelligi radicem bonorum omnium **CHARITATEM**. Quibus deinde subiungit explicans illam charitatem nihil aliud esse, nisi voluntatem bonam: Unde si due arbores bona & mala duo sint homines bonus & malus, quid est bonus homo nisi voluntate bona, hoc est, arbor radice bona? Et quid est homo malus, nisi voluntatis mala, hoc est, arbor radice mala? Fructus autem harum radicum atque arborum, facta sunt, dicta sunt, cogitata sunt, qua

A bona de bona voluntate procedunt, & mala de mala. Facit autem homo arborem bonam quantum Dei accipit gratiam. Non enim se ex malo bonum per seipsum facit, sed ex illo & per illum, & in illo qui semper est bonus. Et inferius: Quare adhuc usque contendit Pelagius, quod ex illis tribus tantummodo possibilitatem habeamus ex Deo, bonam vero voluntatem, bonamque actionem habeamus ex nobis? **QUASI VERO ALIUD SIT BONA VOLUNTAS QUAM CHARITAS**, quam Scriptura nobis esse clamat ex Deo & à Patre datam, ut filij eius essemus.

Et in libro secundo ad Bonifacium cum exorta esset inter Pelagianos & Augustinum disputatio, utrum **CUPIDITAS** boni (quæ nihil aliud est quàm voluntas bona, utpote per quam, ut ibi dicitur fit homo consentiens bono & volens bonum) per gratiam inspiretur ac detur à Deo, sic explicat illam boni cupiditatem: Proinde cupiditas boni non homini à Domino esset, si bonum non esset: si autem bonum est, non nisi ab illo nobis est, qui summè atque incommutabiliter bonus est. Quid est enim boni cupiditas nisi **CHARITAS**, de qua Ioannes Apostolus sine ambiguitate loquitur, dicens: Charitas ex Deo est. Nec initium eius ex nobis & perfectio eius ex Deo, sed si charitas ex Deo, tota nobis ex Deo est, hoc est, tota cupiditas aut voluntas bona ex Deo est, sive inchoata, sive perfecta.

Doctrinam istam plurimis alijs locis docet, dum non aliter tradit nobis inspirari voluntatem bonam, hoc est, ut velimus atque faciamus (qui propriissimus gratiæ Salvatoris effectus est) quam inspiratione charitatis, quæ est illa voluntas bona. Hinc in Epistola ad Iulianam, quæ ex professo de gratiæ adiutorio contra Pelagium scripta est, ut Demetrias virgo contra ejus insidias munitetur, cum eum naturam atque doctrinam, tanquam adiutorium gratiæ, prædicare docuisset, quo bene vivamus: Ad habendam vero, inquit, bonam voluntatem, ubi est hoc ipsum quod in se vivimus, & ipsa **CHARITAS**, quæ in omnibus Dei donis ita excellit, ut etiam Deus dicta sit; quæ una adimpletur in nobis, si quid divina legis & admonitionis implemus, noluit nos divinitus adjuvari. Et inferius in eadè Epist. Proprium quippe attributum nisi Dei gratiæ inretur, nec ipsa **BONA VOLUNTAS** esse in homine potest, Deus est enim, inquit Apostolus, qui operatur in nobis velle & operari pro bona voluntate. Et quid illa bona voluntas, quæ Deus operatur, quando operatur in nobis velle? Audi consequenter exponentem Augustinum: Non sicut isti fertiunt tantummodo scientiam revelando, ut noverimus quid facere debeamus, sed etiam **INSPIRANDO CHARITATEM**, ut ea quæ discenda novimus, etiam diligendo faciamus. Et explicans preces Salomonis, quibus petebat à Deo continentiam: Sed utique tamias, ait, **VOLUNTATIS VIRES**. Et quid illud? Tantum delectationis ardorem volebat accipere spiritus sapientia, qui sufficeret ad implendam magnitudinem continentia. Unde contra Iul. qui putabat liberum arbitrii per se ipsum velle posse bonum, tanquam de recertissima exclamat: Homo Pelagiane, charitas vult bonum & charitas ex Deo est, non per legis litteram, sed per spiritum gratiæ. Et non nihil inferius: Charitas sola vult bonum.

C

D

Secundò

Secundò idem probatur ex eo, quia sanctus Augustinus aduersus Pelagianos disputans, semper gratiæ illius confessionem postulat, & illam ipse asserit, qua fit ut operemur iustitiam seu bonum opus, quod Deus præcipit nobis, atque adeo qua legem quam propter carnis infirmitatem implere non possumus, voluntate atque actione impleamus. Sexcentis hoc locis ipse tradit, ut in Epistola octogesima-nona: Illud vero quod dicunt sufficere homini liberum arbitrium ad Dominicæ præcepta implenda, etiamsi Dei gratiæ & Spiritus sancti dono ad opera bona non adiuuetur, omnino anathematizandum est, & omnibus execrationibus detestandum. Et in Epistola Patrum Concilij Carthaginensis ad Innocentium Papam, quam contra Pelagianum errorem ediderunt: Generaliter quicumque dogmatizat & affirmat humanam sibi ad vincenda peccata, & Dei mandata facienda, sufficere possenturam, & eo modo gratiæ Dei qua sanctorum evidentium orationibus declaratur aduersarij inuenitur, anathema sit. Et Patres Concilij Mileuitani dicunt Pelagianos illam impietatem docuisse, non esse rogandum Deum, ut contra peccati malum, atque ad operandam iustitiam sit nosser adiutor. Nec arbitror ad hoc probandum opus esse pluribus, cum res ista sit certissima planissimaque. Iam vero gratiam seu adiutorium Dei, quod facit ut operemur bonum ac Dei mandata jam nobis cognita impleamus, non esse aliud, quam id quod Deus diffundit, charitatem in cordibus nostris per Spiritum sanctum, atque ita vi illius dilectionis donat nobis ut velimus atque faciamus, sexcentis in locis Augustinus tradit. Vt quando dicit in expositione quarundam propositionum ex Epistola ad Romanos: Quoniam Spiritus sanctus non datur nisi credentibus, non quidem Deus elegit opera que ipse largitur cum dat Spiritum sanctum ut per charitatem bona operemur. Et statim iterum: Quapropter nisi quis credat in eum, & in accipiendi voluntate permaneat non accipit donum Dei, id est Spiritum sanctum per quem infusa charitate bonum posset operari. Et inferius: Nemo ergo sibi audeat tribuere quod misericorditer, hoc est, bene operatur, quia Deus illi per Spiritum sanctum dedit DILECTIONEM, sine qua nemo potest esse misericors &c. Quia videlicet ut addit, illius est dare credentibus & volentibus facultatem bene operandi per Spiritum sanctum per quem Charitas Dei diffunditur in cordibus nostris. Et in libro de Gratia Christi, qui totus in vera Christi gratia quam Pelagius abstulit, asserenda verlatur, non semel hoc ipsum docet: Cogitationem & electionem, qua scilicet reipia eligimus & volumus bonum facere, sicut sunt discernenda discernat, quia scientia, quam nomine cogitationis, admittebat Pelagius, inflat, Charitas adificat. Et tunc scientia non inflat quando charitas adificat. Et cum sit utrumque donum Dei, sed unum minus, alterum maius, non sic iustitiam nostram super laudem iustificatoris nostri extollat, ut horum duorum quod minus est, diuino tribuat adiutorio. Et si consenserit nos gratia Dei accipere charitatem, non sic sentiat tanquam illa me-

rita bona nostra præcesserint. Nam qua merita bona tunc habere poteramus, quando Deum non diligebamus? Et paulo inferius: Quid autem boni faceremus nisi diligeremus? Aut quomodo bonum non facimus si diligamus? Etsi enim Dei mandatum videtur aliquando non à diligentibus, sed à timentibus fieri, tamen ubi non est dilectio, nullum bonum opus imputatur nec recte bonum opus vocatur; quia omne quod non est ex fide peccatum est. Et, Fides per dilectionem operatur. Et concludens disputationem de Gratia Christi necessitate: Ac per hoc gratiam Dei, qua CHARITAS Dei diffunditur in cordibus nostris per Spiritum sanctum qui datus est nobis, sic constiteatur qui vult veraciter consistere, ut omnino nihil boni sine illa quod ad pietatem pertinet, veramque iustitiam fieri posse non dubitet. Et in opere contra Iulianum: Gratia quippe præuenit hominem ut diligat Deum, qua dilectione operetur bona. Et in Epistola centesima-sexta ad Paulinum: Si quis autem dixerit quod gratiam bene operandi fides mereatur, negare non possumus, imo vero gratissime confitemur. Hanc enim fidem volumus habere, qua IMPETRENT CHARITATEM, QUÆ SOLA BENE OPERATUR. CHARITAS autem usque adeo donum Dei est, ut Deus dicatur. Et in Epistola ad viduam Iulianam ait, dici non posse quantum cupiat in Pelagianorum scriptis apertam confessionem illius gratiæ reperiri, quam Apostolus commendat vehementer; ut videlicet taceantur, non solâ revelatione scientia nos diuinitus adiuuari ut præ iustitiae vivamus qua sine charitate inflat: verum etiam inspiratione charitatis, qua plenitudo legi est: antequam ut paulo ante dixerat, & sine qua omnino nulla cuiusquam bona opera existimanda sunt. Et in Epistola centesima quadragesima-quarta ad Anathalium: Quæ charitas Dei, quod perpetua cogitatione tenendum est, diffunditur in cordibus nostris per Spiritum sanctum &c. Cum ergo nos huius charitatis, qua lex verissime impletur, pauperes egentisque sentimus. Et in Psalmum sexagesimum-septimum cum docuisset legem infirmos homines fecisse mirando penam, nec adiuuando per gratiam: eo quod caro non implet, quod per Spiritum impletur, id est, per gratiam spiritalem, statim explicat quæ sit illa gratia spiritualis: Hoc est ergo, inquit Augustinus, tu perfecisti eam, quia plenitudo legi est charitas; & charitas Dei diffusa est per Spiritum sanctum qui datus est nobis. Et in libro contra Iulianum exaratis: Istam charitatem quia veniens Christus per Spiritum sanctum quem promissum misit, in manifestatione donavit, qua SOLA CHARITATE iustitia legi posset impleri, propterea dixit: Non veni solvere legem, sed adimplere. Hoc est novum Testamentum &c. Quod si omnia testimonia sancti Augustini exequi vellem, quibus istam doctrinam in scriptis suis celebravit, liber integer citra hyperbolem, exurgeret. Nihil enim in operibus eius certius, frequentius, inculcatus, quo hoc tanquam Catholicam fidem ab Apostolo traditam docet, quando dixit: Plenitudo legi est dilectio.

Epist. 92

Epist. 90

In Epistola Romanæ, cap. 1. ad Rom. 8. 60.

ibid.

Lib. de grat. Christi. 26.

ibid.

Lib. de grat. Christi. 26.

Lib. 1. oper. imper. cont. ul. f. 185. Epist. 106.

Epist. 143. in fine.

Epist. 144.

In Psal. 67.

Lib. 10. cont. Faust. c. 27.

est dilectio. Ex quo securè concludere possum, gratiam seu suavitatem illam qua diffunditur charitas seu dilectio Dei in cordibus nostris, esse verum & unicum istud adiutorium, quo ad bene operandum & mandata Dei faciendâ divinitus adjuvatur.

Tercio suavitatem qua fiat ut diligamus Deum, esse veram & unicam gratiam adiutorij medicinalis Christi, probatur ex eo quod Augustinus cum Pelagianis dimicando gratiæ illius confessionem ab eis quarit, qua fit ut peccata caveantur, tentationesque superentur: quemadmodum hoc ex diversis ejus locis perspicuum est. Nam in primo scripto contra Pelagianos ita loquitur: *Frustra rogantes Deum dicimus: Ne nos inferas in tentationem, si hoc in nostra sic positum est potestate, ut nullo illius adiutorio id valeamus adimplere.* Et paulo inferius: *Qui autem sic audiunt, quod ait lex: Non concupisces, ut hoc quia didicerint, sufficere sibi arbitrentur, nec adiutorio gratiæ Dei &c.* Et in alia Epistola ad eundem Hilarium: *Nova quædam hæresis inimica gratiæ Christi contra Ecclesiam Christi conatur exurgere, hominum felices, qui putant, cavendis futuris, vincendisque peccatis, omnibusque tentationibus virtute spirantibus, sine ullo deinceps adiutorio gratiæ Dei naturali possibilitate humanam sufficere voluntatem.* Ex quibus patet hæresin apertiissimam esse, quod concupiscentia, tentationesque possint sine auxilio gratiæ superari. Atqui hoc auxilium gratiæ non est aliud, quam quo Deus dilectionem charitatis inspirat, ejus ardore mens roborata, concupiscentiæ delectationes premat & superet. Audi Augustinum disertè istud profitentem contra Iulianum: *Ambo eam (concupiscentiam carnis) & abere & posse dicimus vinci; tu viribus propriis, ego gratiâ Salvatoris, ut non aliâ reproba cupiditate, sed Dei charitate vincatur, que non viribus nostris diffunditur in cordibus nostris, sed per Spiritum sanctum qui datus est nobis.* Et in libro sexto contra eundem adversarium: *Verum tu à vestro dogmate non recedis, quo putatis gratiam Dei per Iesum Christum Dominum nostrum, sic in sola peccatorum remissione versari, ut non adiuvet ad vitanda peccata, & desideria vincenda carnalia, diffundendo charitatem in cordibus nostris &c.* Et in libro de Spiritu & littera, quem ad Marcellinum de gratiæ necessitate scripsit, loquens, de vincendis concupiscentiæ tentationibus; *Vbi, inquit, sanctus non adjuvat Spiritus, inspirans pro concupiscentia mala, concupiscentiam bonam, hoc est, charitatem diffundens in cordibus nostris, profecto illa lex (non concupisces) quamvis bona, aget prohibendo desiderium malum &c.* Quo desiderij mali incrementò, etiâ peccati reatus infirmitati superadditur, si iste spiritus charitatis abfuerit; quemadmodum hoc expresse tradit in libris de Civitate Dei ad eundem Marcellinum exaratis: *Nam si lex iubens adfit, & spiritus iuvans desit, per ipsam prohibitionem desiderio crescente atque vincente peccati, etiâ reatus prævaricationis accedit.* Et quis iste spiritus iuvans ab Augustino inteligitur, sine quo reatus prævaricationis accedit, accipe

ex eodem loco: *Tunc vitia vitia deputanda sunt, cum Dei amore vincantur, quem nisi Deus ipse non donat.* Hanc etiâ doctrinam partem plurimâ Augustini testimonij cumulare possem, tanquam qua nihil in ejus sententia verius sit, nisi pauca ista sensum ejus planissimum facerent, & nisi fallor alibi plura protulissem, sed ex solis istis satis elucet, verissimum esse quod proposui, verum adiutorium gratiæ Christi, quo peccata, tentationesque superantur, non aliud esse nisi quo charitas Dei diffunditur in cordibus nostris, per spiritum sanctum qui datus est nobis.

Quarto id ipsum astrui certissimis documentis ex eo potest, quod illud sit verum adiutorium Christi, quo divinitus adjuvatur, ut in declinando à malo & faciendo bono, quibus duobus universa iustitia hominis comprehenditur; ipsâ rectitudine, ipsâque iustitiâ, quæ in præceptis emicet, delectemur, hoc est, ut illa faciamus, non timore pœnæ, sed amore iustitiæ. Nam nisi sic operemur nec bene operamur, nec alieni sumus à voluntate peccandi, juxta illud Augustini: *Sub lege est, qui timore supplicij, quod lex minatur, non amore iustitiæ, se sentiat abstinere ab opere peccati, nondum liber, nec alienus à voluntate peccandi.* Et in alio loco: *Quando autem timore pœnæ, non amore iustitiæ sit bonum, nondum bene sit bonum, nec fit in corde, quod fieri videtur in opere.* Itaque definit alibi voluntatem, quæ nullo modo iustitiâ diligit esse peccatam voluntatem. Ad istius iustitiæ dilectionem, qua præcepta faciamus, ut ea verè sine peccato fecisse censeamur, semper postulat adiutorium gratiæ Dei, secundum id quod ad Bonifacium dicit: *Ipsa delectatio boni, qua etiam non consentit ad malum, non timore pœnæ, sed amore iustitiæ, non nisi gratiâ deputanda est.* Iam vero hoc ipsum adiutorium quo iustitiâ diligitur, sapissimè definit Augustinus, non aliud esse, quam quo diligitur Deus, seu quo diffunditur charitas in cordibus nostris. Unde in libro de Spiritu & littera, quem contra Pelagianos de gratiæ adiutorio scripsit: *Mandatum, inquit, si sit timore pœnæ non amore iustitiæ, serviliter fit, non liber aliter, & ideo non fit. Non enim fructus est bonus, qui de charitatis radice non surgit.* Et in eodem libro: *Charitas eius, hoc est Dei, conscripta in cordibus atque diffusa per spiritus sperantibus in eum, ut anima sanata non timore pœnæ, sed amore iustitiæ operetur bonum.* Et in Epistola ad Honoratum: *Accipisti Spiritum adoptionis filiorum in quo clamamus Abba Pater, id est, ut fides in nobis sit qua per dilectionem operatur, per quam oblecto dilectionem? Non tam timendo pœnam, quam amando iustitiâ. Quam iustitiæ dilectionem ac delectationem esse effectum charitatis magis explicat in consequentibus in eodem loco: *Perfecta charitas foras mittit timorem, sed illum servilem, quo cum se quisque ab opere malo abstinere, Hinc charitas foras mittit quam non delectat iniquitatis, etiamsi proponatur impunitas. Non illum quo timet animâ, ne amittat ipsam gratiam (hoc est, ipsam charitatem) quæ in illa factum est ut eam non**

Epist. 89. ad Hilar.

Ibidem.

Epist. 04. ad Hilar.

Lib. 5. cont. Iul. c. 8.

Lib. 6. s. 23.

Lib. de Spir. c. 1. s. 4.

Lib. 21. de Civit. c. 16.

Ibidem.

Lib. deat. c. 1.

Lib. 2. ad Bonif. c. 9.

Lib. 2. de præceptis c. 11.

Lib. 1. ad Bonif. c. 1.

Lib. de Spir. c. 1. s. 4.

Epistola.

PECCARE

PECCARE DELECTET &c. Hic timor castus est, non cum CHARITATE foras mittit, sed ad seiscit. Vbi persequitur significatur similiter priorius & charitate, velut proprium ejus effectum, proficisci, ut non timeat pœnam, & ut amet justitiã, ut pœna non terreatur, & ut justitia delectetur, ut eam non delectet iniquitas, ut eam non peccare delectet. Et in libro de fide & operibus: *Alit hoc reatu graviore liberat gratia Spiritus sancti per Christum, qua diffusa CHARITATE in cordibus nostris DONAT IUSTITIÆ DILECTIONEM, qua immoderatio concupiscentiæ superetur. Qui plura volet, consulat ea quæ de illa justitiæ dilectione, tanquam vera Dei charitate, ex qua quodlibet præceptum fieri debeat, ut recte fiat de pura natura differentes diximus. Nam istud doctrinæ caput in Augustini scriptis celeberrimum est, quo tota doctrina de præceptorum divinarum observatone & gratiæ adjutorio nititur.*

Quinto denique, ne ex pluribus principiis accerendis deducendisq; lectori molesti fortasse simus, hanc esse verissimam Augustini doctrinam, quod scilicet illud solum ut unicum & verum gratiæ Christi & gratiæ novi Testamenti adjutorium, contra naturam, legem, doctrinam, præcepti cognitionem, peccati remissionem distinctum, illud, inquam, quo dilectio justitiæ seu charitas diffunditur in cordibus nostris, ut ex ista Dei dilectione præcepta faciamus, inde invictissimè probatur, & certissimè convincitur quia hoc ipsum beatus Augustinus non semel exercitissimè & clarissimis verbis asserit, & ex professo tradit. Et quidem totus liber de spiritu & littera, nihil aliud à capite ad calcem usque spirat. Vno tantum aut altero contenti erimus ejus testimonio, quibus tamè cujuslibet repugantis contradictio superetur. Sic enim loquitur in capite vigesimo-quinto tanquam recolligens quæ multis disseruerat: *Cum igitur hæc appareat distantia veteris & novi Testamenti, quod lex ibi in tabulis hic in cordibus scribitur, ut quod ibi forinsecus terret hic DELECTET intrinsecus, ibique fiat prævaricator per occidendum litteram, hic DILECTOR per vivificantem spiritum: non ideo dicendum est quod Deus ADIVVET NOS AD OPERANDAM IUSTITIAM, ATQUE OPERETUR IN NOBIS ET VELLE ET OPERARI PRO BONA VOLUNTATE, QUIA PRÆCEPTIS IUSTITIÆ FORINSECUS INSONAT SENSIBVS NOSTRIS, SED QUIA INTRINSECUS INCREMENTVM DAT, DIFFVNDENDO CHARITATEM IN CORDIBVS NOSTRIS PER SPIRITVM SANCTVM QUI DATVS EST NOBIS. Et in sequenti capite ejusdem libri: *Vi hoc sit pertinere ad Testamentum novum, hoc est ad gratiam Testamenti novi, legem Dei habere non in tabulis sed in cordibus scriptam, hoc est in immo affectu iustitiæ legem amplecti, ubi fides per dilectionem operatur. Et adhuc manifestius nonnullis interpositis: Constat gratiam Dei promissam esse Testamento novo etiam per Prophetam: EANDEMQUE GRATIAM IN EO DEFINITAM, ut scribantur leges Dei in cordibus hominum perveniantque ad eam cognitum mem**

Dei, ubi non docebit unusquisque civem suum &c. Hoc DONVM SPIRITVS SANCTI EST, QUO DIVEVNDITVR CHARITAS IN CORDIBVS NOSTRIS: charitas non qualibet sed charitas Dei de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta. Et non nihil inferius docens, quo pacto anima tentationibus quassata per adjutorium Dei ad operandam justitiam perducatur: Per fidem, inquit, confugiat ad misericordiam Dei ut det quod iubet, atque inspirata gratia suavitate per Spiritum sanctum faciat PLVS DELECTARE quod præcepit, quam delectat quod impedit. Ita multa multitudo dilectionis eius, hoc est lex fidei CHARITAS eius conscripta in cordibus atq; diffusa, persicit ut sperantibus in eum, ut anima sanata non timore pœna, sed amore iustitiæ operetur bonum. In libro vero de gratia Christi, quem ex professo de vero & propriè dicto adjutorio Christi ad volendum & operandum, contra Pelagium exaravit, hoc ipsum adjutorium quo fit ut id quod præcipitur, hoc est, justitiã legis, seu Deum ipsum charitate diligamus, veram gratiam Christi esse, quam Pelagius ac Celestius sustulerunt, apertissimè sapientissimèque profitetur. Nam in primis cum in initio libri non semel docuisset contra Pelagium, veram Christi gratiam talem esse, ut non solum possibilitatem, hoc est, potestatem agendi adjuvet sed etiam voluntatem & actionem hoc est, ut explicat, qua nos adjuvet ut velimus & agamus, itemque qua Deus secundum sanam doctrinam operatur in nobis velle & perficere, seu velle & operari, Pelagium redarguit, quod Deum negaret adjuvare hominem, DILECTIONEM INSPIRANDO ut id quod faciendum esse noverit faciat. Unde conqueritur quod istam gratiam qua charitas Dei diffunditur in cordibus nostris, in Pelagij & Celestij scriptis, nusquam eos invenit, sicut confitenda est, confiteri. Quapropter ne quisquam dubitaret, quænam sit illa tantopere necessaria & controversa gratia, primo definit eam non esse liberum arbitrium, non legem atque doctrinam, non Christi exemplum, præmium pollicitationem, non oculorum cordis vel insidiarum diabolicarum apertionem, non futurorum demonstrationem, non illuminationem vel sapientiæ revelationem; sed illam quam Deus infundit cum ineffabili suavitate, ita videlicet ut sic per istud gratiæ beneficium non sit terribile, sed suave mandatum. Et quia amoris est proprium ut supra diximus, conferre suavitatem seu delectationem, declarat iterum atque iterum per eam sic suavitate ineffabili perfundi hominem à Deo, ut non ostendat tantummodo veritatem, verum etiam impetrat charitatem: ut hominis voluntati Deus ardorem dilectionis inspiret. Et illam ipsam charitatis naturam explicat eam esse, ut homo quod lex imperat, faciat non timore pœna, sed amore iustitiæ, ut libera charitate DELECTET esse cum lege. Hanc istam gratiam nunc vocat inspirationem charitatis per spiritum sanctum, qua fiat ut non peccemus, nunc adjutorium bene agendi per inspirationem fragrantissima & luminosissima charitatis. Nunc gratiam qua agitur non solum ut faciendâ noverimus, veram etiam ut cognita, faciamus; nec solum

Lib. de spir. & lit. c. 27.

Lib. de grat. Christi. c. 5. Cap. 6.

Cap. 3. Cap. 30.

Vide cap. 7. & 10. & 39.

Cap. 13.

Lib. de grat. Christi. c. 13. Cap. 6.

Cap. 13.

Cap. 39.

Cap. 35.

Cap. 12. solum

lib. de fide & operibus

lib. de spir. & lit. c. 5.

lib. de grat.

lib. de grat.



Cap. 47. solum ut DILIGENDA credamus, verum etiam ut credita DILIGAMVS. Nunc gratiam qua adiuvatur mens hominis, ut id quod faciendum esse didicerit DILECTIONE & actione perficiat. Itaque *Cap. 53.* illam gratiam in Pelagij & Celestij confessione requirit, qua dat Deus non solum scientiam legis, sed spiritum CHARITATIS quia non est consequens ut qui habet donum scientia quo novit quid agere debeat, habeat etiam CHARITATIS ut agat. Deniq; *Cap. 26.* serid & graviter monet eum qui velit veraciter gratiam consistere, ut eam consistatur gratiam, QVA CHARITAS DEI DIFFUNDITVR IN CORDIBVS NOSTRIS: & sic consistatur ut omnino nihil boni sine illa, quod ad pietatem pertinet, veramque iustitiam, fieri posse non dubitet.

Eandem gratiam qua diffunditur charitas tanquam adiutorium quo Deus velle & operari operatur in nobis fecerit alijs inculcat locis; ut in libro I. ad Bonifacium: *Lib. 1. ad Bonif. c. 8.* Lex iubere novit, cui succumbit infirmitas, GRATIA IVVARE qua infunditur CHARITAS. Et in libro secundo verius finem, disputationem de adiutorio gratia sic concludit: *Lib. 2. c. 9.* Ergo benedictio dulcedinis est GRATIA DEI, QVA FIT IN NOBIS VT NOS DELECTET ET CVPIAMVS, hoc est, AMEMVS QVOD PRÆCIPIT NOBIS; in qua si nos non prevenit Deus, non solum non perficitur, sed nec inchoatur ex nobis. Et in libro quarto veritatis istius definitione suffocat: *Lib. 4. ad Bonif. c. 5.* Legem diversis locutionum modis, & varietate verborum in omnibus disputationibus suis voluit intelligi gratiam ut scilicet a Domino Deo adiutorium cognitionis habeamus, quo ea qua facienda sunt noverimus, non INSPIRATIONEM DILECTIONIS VT COGNITA SANCTO AMORE FACIAMVS, QVÆ PROPRIE GRATIA EST. Ecce disertis verbis definitum, inspirationem charitatis, ut cognita sancto amore faciamus, esse proprie gratiam.

Quæ quidem doctrina sancti Augustini scriptis, imo in Catholica Ecclesia sensu tam celebris atque certa est, ut eam Concilium

A Carthaginense Canone expresso sanxerit sub anathemate contra Pelagianos definitur: Quisquis dixerit gratiam Dei per Iesum Christum propter hoc tantum nos adiuvare ad non peccandum, quia per ipsum nobis aperitur intelligentia mandatorum, ut sciamus quid appetere, aut quid vitare debeamus, non autem per illam nobis praestari, ut quod faciendum cognovimus etiam facere DILIGAMVS atque valeamus, Anathema sit. Ecce gratia Christi necessaria definitur, ut facere diligamus id quod faciendum cognovimus. Nam illis verbis Concilium exprimit doctrinam sancti Augustini qua toties docet, gratiam esse inspirationem dilectionis, ut cognita sancto amore faciamus. Nam quid est cognita sancto amore facere, nisi diligere facere quod faciendum cognovimus? Vnde sicut Augustinus ubique docet, istam inspirationem dilectionis esse charitatem, quæ diffunditur per Spiritum sanctum qui datus est nobis; ita in eodem loco, ipsissimo etiam sancti Praesulis utitur argumento & poenè verbis ejus, ut probet esse gratiam, ut facere diligamus quod cognovimus esse faciendum. Cum enim, inquit Concilium, dicat Apostolus, Scientia inflat, charitas vero edificat, valde impium est, ut credamus, ad eam qua inflat, nos habere gratiam Christi; & ad eam qua edificat, non habere: cum sit utrumque donum Dei, & scire quid facere debeamus & DILIGERE ut faciamus, ut edificante CHARITATE scientia non possit inflare. Sicut autem de Deo scriptum est, Quis docet hominem scientiam: ita etiam scriptum est: CHARITAS EX DEO EST. Quo sanè argumento sanctus Augustinus non semel usus est, ut libro de gratia & libero arbitrio, & libro quarto ad Bonifacium, & libro de gratia Christi videre licet: & ex eo nihil manifestius esse potest, quam Concilium idcirco gratiam ad facienda Dei mandata postulare, quia opus est gratia ad conferendam nobis charitatem, sine qua non possumus DILIGERE ut faciamus, quod nos facere debere jam scimus.

CAPVT SECVNDVM.

Quo modo sit intelligendum, quod sola gratia qua diffunditur charitas in cordibus nostris, sit gratia qua Deus operatur in nobis velle & operari, & præceptorum omnium impletionem. Et quæ doctrinae istius radix sit.

QVOD si ex me quæras, quo pacto sola inspiratio charitatis seu sola illa gratia qua, ut ipse loquitur, infunditur charitas, sit illa gratia quæ ad velle & operari, ad declinandum à malo & faciendum bonum, ad iustè rectèque vivendum, & consequenter ad omnia bona opera faciendâ & mala vitandâ, totamque legem implendam, contra Pelagium necessaria est, non est difficilè ex præcedentibus explicare. Nam

A apud Augustinum nullum est bonum, quantum fit formidine poenæ, non amore iustitiæ. Ipsa quippe iustitia quæ in præcepto bene vivendi, sive affirmativo, sive negativo elucet, sincere diligenda est, ut esse possit opus bonum. Qua de re plura dicta sunt cum de operibus bonis infidelium, & maxime cum de peccata natura tractarem. Est enim ista doctrina tam certa & fixa & immobilis in Augustino, ut nihil in ipso contra Pelagianos inculcatius & cele-